

Η θάλασσα ως οικουμενικό στοιχείο στο ποίημα του Ελύτη (Βασιλική Ρούσκα, Θεολόγος)

/ [Πεμπτουσία](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://bitly.com/295SNwX>]

Στην αλήθεια του θανάτου ο Ελύτης προβάλλει τη λειτουργία της Ποίησης ως το αντίδοτο στη φθορά του «Γιατί η Ποίηση αρχίζει από κει που την τελευταία λέξη δεν την έχει ο Θάνατος. Είναι η λήξη μιας ζωής και η έναρξη μιας άλλης, που είναι η ίδια με την πρώτη αλλά που πάει πολύ βαθιά, ως το ακρότατο σημείο που μπόρεσε ν' ανιχνεύσει η ψυχή, στα σύνορα των αντιθέτων, εκεί που ο Ήλιος και Άδης αγγίζονται.»[33], είναι «η Εδέμ της έκφρασης»[34].

Η Μαρία Νεφέλη έρχεται με τη σειρά της να δηλώσει αυτή την αντίθεση ανάμεσα στο θάνατο και στη ζωή σε έναν μόλις στίχο «πάντοτε ανάμεσα Ευημερία και Θάνατο»[35], προβάλλοντας παράλληλα την ενοποιημένη αντιθετική αλληλεξάρτησή τους. Ο Αντιφωνητής δίνει μια άλλη διάσταση του θανάτου «ο μόνος θάνατος είναι αυτός/ που έφτιαξαν με το νου τους οι άνθρωποι»[36], επιδιώκοντας ίσως έμμεσα να τονίσει τη σημασία στη νοηματοδότηση της

ζωής[37]. Για αυτή την νοηματοδότηση κάνει λόγο και η Μαρία Νεφέλη στην υπεύθυνη δήλωση «Προσέξτε πολύ την αποσπασ-/ ματικότητα της καθημερινής μου ζωής/ και τη φαινομενική της ασυνέπεια./ Πού αποβλέπει/ και με τι σκοπούς απώτερους/ πάει ν' αναπτυχθεί/ και ν' αποκτήσει νόημα βαθύτερο.»[38].

Επίδραση ασκεί στη *Μαρία Νεφέλη* το υγρό στοιχείο και πιο συγκεκριμένα η θάλασσα. Το σκηνικό του ποιήματος μοιάζει να είναι αστικό[39], ωστόσο πολλές είναι οι αναφορές στη θάλασσα που άλλοτε χρωματίζεται με πρόσημο θετικό κι άλλοτε με αρνητικό. Η θάλασσα ως οικουμενικό στοιχείο που με «Ένα μεγάλο θαλασσί μπαλόνι» θα μπορέσει ο Αντιφωνητής να αντικρίσει από «ψηλά»[40], ως στοιχείο συμπαράστασης στη Μαρία Νεφέλη «Ροές της θάλασσας και σεις των άστρων μακρινές/ επιρροές- παρασταθείτε μου!»[41]. Ο Αντιφωνητής δείχνει να διαχωρίζει τις δύο όψεις της θάλασσας στην *αποκάλυψη*[42], θετική όταν συνδυάζεται με την ευχάριστη ανάμνηση ερωτικής αίσθησης «τότες που σε φιλούσα κι άκουα θάλασσα...» και αρνητική όταν φαντάζει αλλοτριωτική «Κι είναι από τότες λέω- είναι η ίδια η θάλασσα/ φτάνοντας μες στον ύπνο μου που 'φαγε τη σκληρή την πέτρα/ κι άνοιξε τ' αχανή διαστήματα». Το μπλε χρώμα της θάλασσας, χρώμα-μοτίβο στην ελυτική ποίηση[43] αλλά και στο ποίημα που εξετάζουμε[44], ενώνεται με τον ουρανό σε μια απεραντοσύνη την οποία ο ποιητής αποδίδει στον Θεό[45] «Θέ μου τι μπλε ξοδεύεις για να μη σε βλέπουμε!»[46]. Σε άλλο σημείο η θάλασσα μοιάζει δυσεύρετη και πολύτιμη «Ψαρεύοντας έρχεται η θάλασσα/ κι είναι στη μυρωδιά της που το ψάρι αστράφτει/ μάταια μην ψάχνεις»[47].

[Συνεχίζεται]

[33] Οδ. Ελύτης, *Ανοιχτά Χαρτιά*, Ίκαρος, ⁷2009, σ. 42.

[34] Στ. Καραγιάννης, «In μεμόριαμ, οχτώ νότες για τον Οδυσ. Ελύτη και την ποίηση», *Νέα Εστία*, 1 και 15 Απριλίου 1997, σ. 494.

[35] Οδ. Ελύτης, *Μαρία Νεφέλη*, Ίκαρος, Αθήνα ¹⁰2008, σ. 71.

[36] Οδ. Ελύτης, *Μαρία Νεφέλη*, Ίκαρος, Αθήνα ¹⁰2008, σ. 62.

[37] Για τη σημασία της ζωής υπό το πρίσμα του θανάτου σε συνδυασμό με τη μνήμη στην ελυτική ποίηση Μ. Βίττι, *Για τον Οδυσσέα Ελύτη, Ομιλίες και άρθρα*, Καστανιωτη, Αθήνα 1998, σ. 112: «Θάνατος και μνήμη πάνε μαζί. Ο θάνατος αποδίδει την πραγματική αξία στις στιγμές γνησιότητας που ζήσαμε κατά τη διάρκεια της ζωής. Ο θάνατος δεν είναι σκότος, είναι φως, ήλιος, γίνεται ηλιοτρόπιο».

- [38] Οδ. Ελύτης, *Μαρία Νεφέλη*, Ίκαρος, Αθήνα ¹⁰2008, σ. 73.
- [39] Βλ. Ν. Ι. Κοκκινάκη, «“Μαρία Νεφέλη”, μια ανάγνωση», *Νέα Εστία*, 1 και 15 Απριλίου 1997, σ. 536.
- [40] Οδ. Ελύτης, *Μαρία Νεφέλη*, Ίκαρος, Αθήνα ¹⁰2008, σ. 16.
- [41] Οδ. Ελύτης, *Μαρία Νεφέλη*, Ίκαρος, Αθήνα ¹⁰2008, σ. 16 & 18.
- [42] Οδ. Ελύτης, *Μαρία Νεφέλη*, Ίκαρος, Αθήνα ¹⁰2008, σ. 25.
- [43] Βλ. Ν. Ι. Κοκκινάκη, «“Μαρία Νεφέλη”, μια ανάγνωση», *Νέα Εστία*, 1 και 15 Απριλίου 1997, σ. 536.
- [44] Οδ. Ελύτης, *Μαρία Νεφέλη*, Ίκαρος, Αθήνα ¹⁰2008: σ. 35 («μπλε κοβαλτίου»), σ. 60 («μπλε βαθύ»), σ. 102 («μπλε κοράλλι»).
- [45] Βλ. Γ. Π. Πεφάνης, «Στίχοι επί σκηνής, για μια θεατρική ανάγνωση της “Μαρίας Νεφέλης” του Οδυσσέα Ελύτη», *Νέα Εστία*, 1 και 15 Απριλίου 1997, σ. 545. Οι αναφορές στο πρόσωπο του Θεού στο ποίημα είναι πολλές, ενδεικτικά Οδ. Ελύτης, *Μαρία Νεφέλη*, Ίκαρος, Αθήνα ¹⁰2008, σ. 21, 26, 32, 36, 56, 63, 74, 88, 107.
- [46] Οδ. Ελύτης, *Μαρία Νεφέλη*, Ίκαρος, Αθήνα ¹⁰2008, σ. 32.
- [47] Οδ. Ελύτης, *Μαρία Νεφέλη*, Ίκαρος, Αθήνα ¹⁰2008, σ. 34.